

TAMPEREEN KONSERVATORION PUHALLINORKESTERIKOULU

Puhallinorkesterikoulu -mallin esittely ja
pohdintaa sen kehittämiseksi

Annika Toivonen

Opinnäytetyö
Toukokuu 2015
Musiikin koulutus
Musiikkipedagogi (AMK)

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Musiikin koulutus
Musiikkipedagogi (AMK)

ANNIKA TOIVONEN:

Tampereen konservatorion puhallinorkesterikoulu
Puhallinorkesterikoulu -mallin esittely ja pohdintaa sen kehittämiseksi

Opinnäytetyö 35 sivua, joista liitteitä 3 sivua
Toukokuu 2015

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on esitellä Tampereen konservatorion käyrätorven ja puhallinorkesterisoiton lehtori Päivi Pyymäen kehittämää puhallinorkesterikoulun mallia. Tavoitteena oli selvittää Tampereen konservatoriolla toimivan puhallinorkesterikoulun taustoja, kehitystä ja hyötyjä.

Opinnäytetyöhöni haastattelin puhallinorkesterikoulu-mallin perustajaa Päivi Pyymäkeä, ja puhallinorkesterikoulussa työskennellyttä Marjo Riihimäkeä. Kolmantena haastattelin Kielo Isomäkeä, joka toimii puhallinorkesterikoulussa apulaiskapellimestarina ja on aloittanut trumpetin soiton puhallinorkesterikoulussa. Näitä henkilöitä haastattelemalla sain erilaisia näkökulmia puhallinorkesterikoulun toiminnasta. Haastattelutapoina olivat teemahaastattelu ja sähköpostihaastattelu.

Puhallinorkesterikouluun ei ole pääsykokeita, joten kynnys osallistumiseen on matala. Monipuolinen, kaikki puhallinorkesterisoittimet sisältävä orkesteri tutustuttaa lapset puhallinorkesterimaailmaan. Oppilaita saadaan myös harvinaisempien soitinten, kuten oboen ja fagotin, soittajiksi. Puhallinorkesterikoulu kehittää yhteissoitto- ja nuotinlukutaitoa ja orkesterilaisten kesken syntyy tiivis yhteishenki kahdesti viikossa olevien harjoitusten myötä. Tämä kannustaa osaltaan kotiharjoitteluun ja harrastuksen jatkamiseen myös varsinaisen puhallinorkesterikouluajan jälkeen.

Toivon, että opinnäytetyöstä on hyötyä puhallinorkesterikoulutoiminnan kehittämiseksi ja sen laajentamiseksi valtakunnalliseksi vakiintuneeksi toiminnaksi. Puhallinorkesterikoulu monipuolistaa Suomen puhallinmusiikkikulttuuria ja tukee alaa kokonaisuutena harrastajakentästä ammattilaisuuteen saakka.

Asiasanat: puhallinorkesteri, puhallinorkesterikoulu, Tampereen konservatorio, yhteissoitto.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Music
Option of Music Pedagogy

ANNIKA TOIVONEN:

The concert band -school of Tampere conservatoire
Introduction and development ideas to the concert band educating method
Bachelor's thesis 35 pages, appendices 3 pages
May 2015

The aim of the thesis is to introduce the concert band educating method developed by educator, French horn teacher and conductor, Mrs. Päivi Pyymäki. The concert band -school takes place at Tampere Conservatoire. The goal of this thesis was to introduce the method of the concert band –school and list the benefits it has brought to the wind band culture in Tampere. I interviewed three educators, who have been associated with the concert band educating method. As a research method I used theme interview and interview by e-mail.

There is no entrance exam to join the concert band. Anybody who is interested and willing to learn an instrument can participate. The concert band includes all instruments that are needed in a wind orchestra. The children learn to play in a versatile concert band. As a result, the Tampere Conservatoire has students also within the rare instruments like bassoon and oboe. The ability to read sheet music develops. The concert band practices two times a week, which increases the team spirit and encourages the members of the band to carry on their hobby.

I hope the content of my thesis will help to develop and expand the concert band educating method all over Finland. The concert band method gives versatility to the concert band culture in Finland and supports future amateur and professional wind musicians.

Key words: concert band, concert band educating method, Tampere Conservatoire, ensemble.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	OPINNÄYTETYÖN PÄÄKYSYMYKSET.....	7
3	TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUSAINEISTO	8
	3.1 Aineiston kerääminen ja analyysi	8
	3.2 Tutkimusaineisto ja tutkimusetiikan huomiointi	9
4	PUHALLINORKESTERIKOULU	12
	4.1 Puhallinorkesterikoulun perustaminen	12
	4.2 Kokeiluvaihe	13
	4.3 Vastustusten aika	14
5	PUHALLINORKESTERIKOULU TAMPEREEN KONSERVATORIOLE.....	16
	5.1 Härmälän ja Peltolammin puhallinorkesterikoulu	16
6	PUHALLINORKESTERIKOULUN TAVOITTEET JA HYÖDYT	18
	6.1 Tavoitteet ja niiden toteutuminen	18
	6.2 Hyödyt	20
7	PUHALLINORKESTERIKOULUN PYRKIMYKSET.....	23
	7.1 Pääsykokeettomuus.....	23
	7.2 Ryhmäytyminen, motivaatio ja yhteissoitto	24
	7.3 Parantamisen varaa	26
8	OPPILASNÄKÖKULMA.....	28
9	POHDINTA.....	30
	LÄHTEET.....	32
	LIITTEET	33
	Liite 1. Teemahaastattelurunko Päivi Pyymäki.....	33
	Liite 2. Sähköpostihaastattelurunko Marjo Riihimäki.....	34
	Liite 3. Teemahaastattelurunko Kielo Isomäki	35

1 JOHDANTO

Itselleni puhallinorkesterissa soittaminen on ollut tärkeä osa muusikoksi kasvuani. Soitettuani vuoden opettajani ehdotti minulle puhallinorkesteriin osallistumista. Mennessäni orkesteriin motivaatio soittamiseen kasvoi ja esiintymiskokemusta kertyi tasaisesti. Muis-tankin orkesteriharjoituspäivän olleen viikon tärkein ja odotetuin tapahtuma. Puhallinorkesterissa löytyi kavereita ja tuntui mahtavalta olla osa isoa puhallinorkesteria. Ilman puhallinorkesterisoittoa ja sieltä saatuja kokemuksia tuskin olisin päätenyt ensiksi musiikkilukioon kauas kotoa ja jatkanut siitä musiikin ammattiopintoihin.

Ammattiopintojeni toisena vuonna minua kysyttiin opettamaan puhallinorkesterikoulun saksofonioppilaita ja ryhdyin tehtävään innolla. Aluksi minulla oli kaksi jo jonkin aikaa soittanutta oppilasta, parhaimmillaan oppilaita oli seitsemän samaan aikaan. Opettaessani olen saanut arvokasta opetuskokemusta ja opintojeni aikana. Toiminta on käynyt tutuksi opettajan näkökulmasta jo näiden muutaman vuoden aikana, joina olen toiminut saksofoninsoitonopettajana puhallinorkesterikoulussa.

Opinnäytetyön aihetta miettiessäni minulle tuli melko pian mieleen puhallinorkesterikouluun jotenkin liittyvä työ. Minua kiinnosti Suomessa ainutlaatuinen konsepti ja sen taustat. Aiheesta on erittäin vähän koottu tietoa, joten opinnäytetyöni aiheeksi valikoitui puhallinorkesterikoulun toiminnan esittely ja sen hyötyjen tarkastelu. Haastatteluissa nousi myös esiin puhallinorkesterikoulun kehityskohteita. Esittelen työssäni puhallinorkesterikoulu -mallin synnyn, kehityksen ja nykyisen toiminnan. Kerron haastatteluista saamani tiedon pohjalta puhallinorkesterikoulun tavoitteita, toimintatapoja ja kehitettäviä asioita. Haastatteluilla yritin saada monipuolisen näkökulman puhallinorkesterikoulun toiminnasta. Työn tarkoituksena on pohtia jonkin verran myös yhteissoiton vaikutuksia ja milloin se kannattaisi aloittaa.

Puhallinorkesterikoulu on vihdoin siirtymässä Tampereen konservatorion vakituiseksi toiminnaksi, joten aihe on ajankohtainen ja se tuo esiin Tampereen konservatoriossa käy-rätorven - ja puhallinorkesterisoiton lehtorina työskentelevän Päivi Pyymäen pitkästä kehittämistyöstä tulokset. Opinnäytetyöni lisää tietoa Tampereen puhallinorkesterikoulun toiminnasta sekä Tampereen konservatoriolle, että myös ulkopuolisille tahoille.

Opinnäytetyöni toivottavasti kannustaa aloittamaan toiminnan muuallakin. Työni tuo kirjallisena luettavaksi aiemmin huonosti saatavilla, lähinnä Pyymäeltä suullisesti kerrottuna saatavana olleen tiedon. Tiesin toiminnan olleen olemassa jo pitkän aikaa, joten kunnollinen esittely opinnäytetyön muodossa tuntui tarpeelliselta.

Puhallinorkesterikoulu -nimellä on Suomessa monenlaista toimintaa, mutta tässä työssä keskityn Tampereen konservatoriolla toimivaan Päivi Pyymäen kehittämään puhallinorkesterikoulun malliin. Tällä hetkellä puhallinorkesterikoulu toimii kahdella koululla, Härmälässä ja Peltolammilla. Viittaukset puhallinorkesterikouluun liittyvät Tampereella toimivaan toimintaan, jollei toisin mainita.

2 OPINNÄYTETYÖN PÄÄKYSYMYKSET

Opinnäytetyöni ensimmäiseksi pääkysymykseksi muodostui seuraava: Miksi puhallinorkesterikoulu on olemassa? Halusin selvittää puhallinorkesterikoulun taustoja ja alkuperää. Minua kiinnosti, mistä idea puhallinorkesterikouluun on peräisin ja mikä sai perustamaan koulun. Puhallinorkesterikoulun historiasta tiesin hyvin vähän, joten oli mielenkiintoista saada selville sen tarina ja taustat. Tämän pääkysymyksen alle lisäsin vielä kohdan hyödyt, koska minua kiinnosti selvittää puhallinorkesterikoulun vaikuttavuutta eri tahoille, muun muassa konservatoriolle, oppilaalle tai ylipäätään Suomen puhallinmusiikkikulttuurille.

Toisen pääkysymyksen Mihin puhallinorkesterikoulun toiminnalla pyritään? Alateemana halusin selvittää Tampereen konservatorion puhallinorkesterien ja puhallinorkesterikouluorkesterin mahdollisia eroja. Halusin sisällyttää tähän teemaan myös kysymyksiä ryhmäytymisestä, motivaatiosta ja yhteissoitosta. Yhtenä asiana pohdin myös puhallinorkesterikoulun pääsykokeettomuutta.

3 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUSAINEISTO

3.1 Aineiston kerääminen ja analyysi

Toteutin työni aineistolähtöisesti käyttäen myös omaa kokemusta apuna. Pääaineistona työssäni ovat haastattelut. Haastattelin opinnäytetyötäni varten kolmea puhallinorkesterikoulun toimintaan osallistunutta henkilöä, koska halusin saada monipuolisen näkökulman puhallinorkesterikoulun toiminnasta. Haastateltavillani on kaikilla jokin sidos puhallinorkesterikoulun toimintaan, yksi puhallinorkesterikoulun perustaja ja kapellimestari sekä käyrätorvensoitonopettaja, toinen ollut kapellimestarina ja kolmas ollut oppilaana ja nykyisin apulaiskapellimestarina. Näiltä henkilöiltä ajattelin saavani tarpeeksi laajat tiedot puhallinorkesterikoulun toiminnasta, jokaiselta hieman eri näkökulmasta.

Ensimmäisenä haastattelin Tampereen konservatorion käyrätorvensoiton lehtoria ja puhallinorkesterikoulun vetäjää Päivi Pyymäkeä, jonka ideasta koko toiminta lähti vuonna 1991. Puolustusvoimissa sotilasmusiikkialan intendenttinä toimiva Marjo Riihimäki on aiemmin työskennellyt puhallinorkesterien ja kuorojen johtajana Tampereen konservatoriossa ja hän on ollut myös puhallinorkesterikoulun kapellimestarina. Oppilasnäkökulmasta haastattelin puhallinorkesterikoulun kasvattia Kielo Isomäkeä, jonka puhallinorkesterikoulu-ura on edennyt orkesterin riveistä orkesterin eteen apulaiskapellimestariksi. Hän opiskelee tällä hetkellä Tampereen konservatorion ammatillisen toisen asteen koulutuksessa trumpetin soittoa.

Haastattelutavaksi valitsin teemahaastattelun, koska se vaikutti sopivimmalta aineistonkeruutavalta tähän työhön. Teemahaastattelussa käydään läpi ennalta tarkoin määritellyt teemat keskusteluna läpi (Tilastokeskus N.d.). Keskusteluna suoritettu haastattelu tuntui luontevimmalta tavalta tehdä haastattelut. Aineisto muodostuu aidosti haastattelun kokemuksista (Tilastokeskus N.d.).

Alun perin kaikki haastattelut oli tarkoitus toteuttaa teemahaastatteluina, mutta Riihimäen haastattelu toteutui lopulta kirjallisena haastatteluna aikataulujen yhteensopimattomuuden vuoksi. Oli vaikea löytää molemmille sopivaa aikaa ja opinnäytetyön valmistumisaikataulun lähestyessä olin pakotettu vaihtamaan aineistonkeruutapaa. Jouduin siinä kohtaa

punnitsemaan kirjallisen toteutettavan haastattelun ja teemahaastattelun eroja. Erityisesti pohdin Sirkka Hirsjärven ja Helena Hurmeen (1982, 15) esittämiä haastattelun etuja, tärkeimpinä kohtina henkilön paremmat motivointimahdollisuudet sekä kuvaavien esimerkkien saanti haastattelulla. Päädyin kuitenkin pakonkin edessä valitsemaan Riihimäen kohdalla kirjallisen haastattelun sähköpostilla, koska tarvittaessa olisin voinut kysyä tarkentavia kysymyksiä ja saada kattavammat vastaukset. Tosin ensimmäiset saamani vastaukset olivat tarpeeksi kattavia.

Teemahaastattelut nauhoitin zoom-nauhurille Tampereen konservatoriolla, jonka ajattelin olevan sopiva paikka Jari Eskolan ja Jaana Vastamäen (2001, 27-29) ohjein: tuttu ja mahdollisimman neutraali ympäristö, johon molempien osapuolien oli helppo saapua. Suurimmaksi häiritseväksi tekijäksi osoittautui viereisistä harjoitushuoneista vaimeasti kuulunut soitto, mutta se tuskin häiritsi haastateltuja tai haastattelijaa ympäristön ollessa tuttu.

Riihimäelle lähetin sähköpostilla aihepiirit, joihin pyysin vastaamaan omin sanoin ja lisäämään, jos jokin tärkeä aihe jää käsittelemättä. Koin aineiston keräämistapojen olevan tarpeeksi lähellä toisiaan. Riihimäen vastaukset olivat melko lyhyitä, mutta asiaan keskittyviä ja kattavia.

Kävin myös Tampereen konservatorion arkistossa etsimässä tietoja puhallinorkesterikouluisten aloittajamääristä, sekä musiikkiopistoon siirtyneiden määrää. Esittelen työssäni arkistosta löytyneet tiedot. Lukumäärät eivät välttämättä ole aivan tarkkoja, tiedon musiikkiopistoon siirtyneistä sai vain puoltolomakkeiden määrän laskemalla. Oletuksena pidin sitä, että rehtorin hyväksymä siirrettäväksi suositeltu oppilas on siirtynyt musiikkiopistoon opiskelemaan.

3.2 Tutkimusaineisto ja tutkimusetiikan huomiointi

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (Hyvä tieteellinen käytäntö... 2012) kysyin haastateltavilta luvan käyttää heidän nimiään opinnäytetyössäni, ja luvan saatuani päätinkin käyttää niitä avoimesti työssäni. Minusta ei ollut mitään syytä salata haastateltujen nimiä. Haastatellut henkilöt eivät myöskään kokeneet, että heidän nimensä pitäisi salata. Pysin

merkitsemään selkeästi haastateltavien mielipiteet ja omani erikseen sekaantumisien välttämiseksi (2012). Haastatteluun tuleminen oli vapaaehtoista, tosin kaikki tulivat mielellään haastateltavaksi. Ennen työn julkistamista lähetin työni haastatelluille luettavaksi.

Jokaiselle haastatellulle muokkasin teemojen mukaisen henkilökohtaisen haastattelurungon erilaiset taustat huomioon ottaen. Pyymäen ja Isomäen haastattelin äänittäen haastattelut zoom-nauhurille äänitallenteena. Haastattelin Pyymäkeä tunnin ja vartin ja Isomäkeä kaksikymmentä minuuttia. Pyymäen haastattelun kesto selittyy henkilökohtaisen haastattelurungon laajemmilla teemoilla, se sisälsi esimerkiksi puhallinorkesterikoulun ideointia ja kehittelyä koskevia teemoja. Riihimäki vastasi teemoihin melko lyhyesti, mutta kattavasti asiaan keskittyen.

Muita laajoja teemoja olivat puhallinorkesterin hyöty, tavoitteet, pääsykokeettomuus ja puhallinorkesterikouluorkesterin erot konservatoriolla toimiviin puhallinorkestereihin. Pyymäen ja Riihimäen alateemat olivat musiikin ammattilaisen ja pedagogin näkökulmaan keskittyviä. Isomäen alateemat keskittyivät oppilasnäkökulmaan ja yhtenä isona teemana oli ryhmäytyminen ja motivaatio puhallinorkesterikoulussa.

Nauhoitetut haastattelut kirjoitin kirjakieliseksi analyysin helpottamiseksi. Purettavia haastatteluja oli vain kaksi, joten kirjoitin ne melko sanatarkasti, en kuitenkaan aivan Hirsjärven ja Hurmeen esimerkin mukaisella tarkkuudella. En kokenut taukojen uloskirjoittamista tarpeellisena aiheen kannalta. Jätin myös liiat täytesanat kirjoittamatta, koska tunnistin itseni Hirsjärven ja Hurmeen tekstistä, jossa mainittiin tutkijan osaavan arvioida itse materiaalistaan milloin on tarpeen litteroida sanatarkasti dialogeja (Hirsjärvi & Hurme 1982, 112). Usein toistuvien täytesanojen kirjoittaminen, kuten niinku, tuntui turhalta. Niiden kaikkien kirjoittaminen puhtaaksi olisi tehnyt litteroidusta tekstistä vaikeampiselkoisen.

Kerättyäni haastattelut ja kirjoitettuani ne puhtaaksi, luin ne vielä läpi huolellisesti. Etsin haastatteluteemoista yhteiset kysymykset ja aloin kirjoittaa sisällysluettelon mukaisten otsikoiden alle. Haastatteluaineiston ollessa melko pieni, koin että pystyn hallitsemaan tiedon etsien haastatteluista hyödyllisen aineiston kunkin kysymyksen kohdalla. Isomäen oppilasnäkökulman päätin kirjoittaa erilliseksi kappaleeksi. Näin suurin vertailu tapahtui Pyymäen, Riihimäen ja omien ajatusteni kanssa. Oppilasnäkökulman selkeä erottaminen tuntui selkeältä ratkaisulta. Yhdistin teoreettiseen viitekehykseen tutkimusaineistoa,

koska se tuntui selkeimmältä tavalta kertoa puhallinorkesterikoulun taustoista ja kehityksestä.

4 PUHALLINORKESTERIKOULU

Puhallinorkesterin kokoonpanossa soittavat puhaltimet ja lyömäsoittimet. Yhtä stemmaa saattaa soittaa useampi soittaja, kuten esimerkiksi klarinetissa. 1900-luvulla vakiokokoonpanoksi muodostui seuraava stemmajako. Suluissa ehdotus soittajamäärälle yhdessä stemmassa.

2 huilua (3 tai 4 soittajaa), 2 oboeta, 2 fagottia, 3 klarinettiä (12 soittajaa), bassoklarinetti, 4 saksofonia (2 alttoa, tenori, baritoni), 4 käyrätorvea, 3 trumpettia tai kornettia (6 soittajaa), 3 pasuunaa, baritonitorvi (euphoniumin korvike), tuuba (kolme soittajaa) ja 3-4 lyömäsoitinstemmaa. Ihannekokoonpano koostuisi siis 40 - 45 soittajasta. (Randel 2003)

Sinfonisessa puhallinorkesterissa kokoonpanon koko kasvaa, ja siihen tulee lisäksi erikoissoittimia, esimerkiksi englannintorvi tai kontrabasso (Randel 2003).

Puhallinorkesterikoulu on Päivi Pyymäen kehittämä idea opettaa puhallinorkesterisoittoa ja puhallinsoittamista Suomessa. Idean pohjalla on amerikkalainen puhallinorkesteriopeutus, jota Pyymäki on muokannut suomalaiseen kulttuuriin sopivaksi. Puhallinorkesterikoulu toimii Tampereen konservatorion alaisena toimintana tällä hetkellä Härmälän ja Peltolammin alakouluilla Etelä-Tampereella. Puhallinorkesterikoulu -nimellä on Suomessa monenlaista toimintaa, mutta muualla ei ole kouluissa tapahtuvaa puhallinorkesterikoulu-toteutusta.

4.1 Puhallinorkesterikoulun perustaminen

Puhallinorkesterikouluidea alkoi kypsyä Päivi Pyymäen ajatuksissa 1970-luvun lopulla. Tuolloin hän toimi epäpätevänä musiikinopettajana ja koululla oli kaikenlaisia soittimia, joista ei ymmärtänyt paljoakaan. Pyymäki päätti lähteä opiskelemaan Suomen Työväen Musiikkiliiton järjestämälle neljä vuotta kestäväälle puhallinkapellimestarikurssille. Talvella opetusta oli neljä viikonloppua, jolloin opetti silloinen Tampereen konservatorion apulaisrehtori Lauri Siimes. Kesäisin kurssilaisia opetti kaksi viikkoa amerikkalainen St. Olaf Collegen apulaisprofessori Paul Niemistö, joka esitteli amerikkalaista puhallinope-

tusta. Pyymäki sai kuulla, että Amerikassa peruskoulussa valitaan jousi- tai puhallinorkesteri, kuoro tai urheilu. Kaikki ikäluokat tavoittava tapa järjestää musiikkiharrastamisen mahdollisuus inspiroi Pyymäkeä suuresti. (Pyymäki 2015.)

Puhallinorkesterisoitto oli Yhdysvalloissa myös nuorten harrastus. Suomessa puhallinmusiikin harrastaminen ei kiinnostanut silloista nuorisoa. Nuorten puhallinmusiikkiharrastus oli kouluissa tapahtuvan opetuksen ansiota Yhdysvalloissa. Siellä kouluissa toimi useita marssi- ja konserttiorkestereita ja soittimissa annettiin ryhmäopetusta. Jo 1980-luvulla Tampereen konservatorion rehtori Leonid Bashmakov ehdotti Pyymäelle puhallinorkesterikokeilua konservatoriossa, mutta Pyymäki ei tuolloin vielä uskaltanut ryhtyä kokeiluun. (Koppinen 2001, 106-107.)

Amerikkalaisessa systeemissä puupuhaltimia opettaa sama opettaja, vaskisoittajia toinen opettaja ja lyömäsoittimia jompikumpi näistä tai oma lyömäsoitinopettaja. Joissakin kouluissa yksi opettaja saattaa opettaa kaikki soitto-oppilaat. Soitonopetus tapahtuu usein ryhmissä. (Pyymäki 2015.)

4.2 Kokeiluvaihe

Mietittyään ja kehiteltyään ideaa puhallinorkesterikoulusta Pyymäki perusti vuonna 1991 Tampereen Työväenyhdistyksen soitto-kunnan oheen nuorisosoittokunnan, joka toimi sovellettuna Yhdysvaltain mallin mukaisesti. Orkesteriin saivat tulla mukaan kaikki kiinnostuneet. Suomalaisen materiaalin puuttuessa pohjana käytettiin vaihtelevasti amerikkalaisia materiaalia. Sen ongelmana kuitenkin oli nopea etenemistahti, koska yhtä kirjaa oli tarkoitettu käytettävän rinnakkain monen muun kanssa. Materiaalit olivat kalliita, eikä voitu kuvitellakaan oppilaiden hankkivan montaa rinnakkaista kirjaa itselleen. (Pyymäki 2015.)

Soitonopettajiksi Pyymäki halusi ammattitaitoisia, ammatikseen soittavia tai opettavia muusikkoja.

Ja tulokset oli silloin heti jo niinku se oli, must todisti aika paljo sitä et kuka tahansa, joka innostuu soittamisest mut saa hyvää opetust alus ni se on niinku kova sana. Parempi ku se amerikkalaine. (Pyymäki 2015.)

Tampereen työväenyhdistyksen puhallinorkesterikoulu -kokeilussa soitonopetus aloitettiin amerikkalaisen mallin mukaisesti ryhmäopetuksella, mutta siitä luovuttiin jo ensimmäisen vuoden aikana ja siirryttiin yksityistunteihin, koska opettajat eivät halunneet opettaa ryhmiä (Pyymäki 2015). Omakin kokemukseni ryhmäopetuksesta on, että usein se muodostuu hankalaksi, jos oppilaiden kehitys ei ole tasaista keskenään. Oppilaiden ongelma-alueet saattavat olla hyvinkin erilaisia, esimerkiksi saksofoninsoitossa toisilla oppilailla kuluu enemmän aikaa hyvän ansatsin opetteluun kuin toisilla. Keskittyminen kahteen tai useampaan oppilaaseen samalla vaatii melkoista tasapainottelua. Pyymäen mukaan ryhmäopetuksesta siirryttiin puolen tunnin henkilökohtaisiin opetusaikoihin, mikä koettiin riittäväksi (Pyymäki 2015).

Orkesterin toiminta oli monimuotoista, minkä Pyymäki kokee tärkeäksi metodista huolimatta. Nuorisosoittokunta esiintyi ahkerasti, teki ulkomaanmatkoja ja toimi aktiivisesti koko ajan. Konservatorion puhallinorkesterikoulun tavoin siellä ei aloitettu aina uutta orkesteria, vaan uudet soittajat otettiin samaan orkesteriin mukaan. Osa soittajista eteni jopa ammattilaisiksi asti. Omat tärkeimmät, parhaat ja mieleenpainuvimmat nuoruuden puhallinorkesterimuistot ovat leireiltä, suomenmestaruuskilpailu -matkoilta ja ulkomaanmatkoilta. Silloin orkesterilaisiin tutustui ihan eri tavalla, kuin joka viikkoisten harjoitusten lyhyillä tauoilla.

4.3 Vastustusten aika

Melko nopeasti puhallinorkesterikoulu -systeemi alkoi tuntua Pyymäestä toimivalta. Josain vaiheessa Tampereen silloiset soittokunnat päättivät pyytää kaupungilta tukea, jotta voitaisiin perustaa soittokuntien yhteinen puhallinorkesterikoulu. Tällä tavoiteltiin uusia soittajia kaikkiin kaupungissa toimiviin soittokuntiin. Silloinen kulttuuritoimenjohtaja tyrmäsi ajatuksen perustellen kantansa sillä, että opetus on musiikkioppilaitosten asia, eikä kuulu kaupungin harrastustoimintaan. (Pyymäki 2015.)

Myöskään silloinen Tampereen konservatorion rehtori Lauri Siimes ei ollut avoin sisällyttämään puhallinorkesterikoulua musiikkiopiston toimintaan. Suurin ongelma oli se, ettei puhallinorkesterikouluun olisi ollut pääsykokeita ja oppilaita ei valikoitu. Tähän päi-

vään asti Pyymäelle on kerrottu, ettei puhallinorkesterikoulu voi olla musiikkioppilaitoksen vakituista toimintaa. Tänä vuonna häntä on kuitenkin pyydetty kirjoittamaan opetussuunnitelma, ja puhallinorkesterikoulusta tulee vihdoin osa musiikkiopiston vakituista toimintaa.

5 PUHALLINORKESTERIKOULU TAMPEREEN KONSERVATORIOILLE

Tampereen konservatorion historiikista selviää, että seuraavaksi toimintaa ehdotettiin konservatorion väliaikaiselle rehtorille, Risto Tannerille, joka innostui ideasta. Konservatoriota haluttiin profiloida enemmän myös musiikin harrastajia kouluttavaksi laitokseksi. Siihen asti konservatoriolla oli keskitytty ammattilaiseksi tähtäävien koulutukseen. Vuoden 1995 syksyllä konservatoriolla aloitti ensimmäinen puhallinorkesterikoulu Pyymäen johdolla. (Koppinen 2001, 106-107.)

Orkesteri toimi aluksi konservatoriolla nelivuotisena koulutuksena, jossa ensimmäinen vuosi soitettiin puhallinorkesterikoulun orkesterissa ja toisena vuonna oppilaat siirrettiin tason mukaan musiikkiopiston muihin puhallinorkestereihin. Puhallinorkesterikoulu -orkesterin tavoitekokoonpanossa oli silloin ja on edelleenkin kolme huilua, kaksi oboeta, kolme klarinettia, fagotti, kaksi alttosaksofonia, kolme trumpettia, kaksi käyrätorvea, kaksi pasuunaa, baritonitorvi, tuuba sekä kaksi lyömäsoittajaa. (Koppinen 2001 106-107) Joinakin vuosina määrät vaihtelevat, mutta myöskään kaikkina vuosina ei ole löydetty aivan kaikkia soittajia, mutta melkein. Uusi orkesteri on alkanut vaihtelevasti, joko vuoden tai kahden välein. (Puhallinorkesterikoulu 2002-2010)

Alkuperäissuunnitelmassa ei ollut yläikärajaa, alaikärajaksi määriteltiin kymmenen vuotta. Konservatoriolla orkesteriin tuli myös aikuisoppilaita. Pääsykokeita ei järjestetty, vaan mukaan pääsi ilmoittautumisjärjestyksessä. Aikuisoppilaat koituivatkin osasyynä orkesterin kohtaloksi, koska rehtori Ilari Laakson mielipide oli, että aikuisopetus kuuluu kansalaisopistoon. (Pyymäki 2015.)

5.1 Härmälän ja Peltolammin puhallinorkesterikoulu

Pyymäen lukiessa Aamulehteä hän huomasi ilmoituksen, jossa kulttuuri- , sosiaali- , ja koululautakunta hakivat yhteistä projektia. Hän kirjoitti heti ehdotuksen nimimerkillä ”parempi lapset torvea soittamassa, kuin mummoja potkimassa” silloiselle apulaiskaupunginjohtajalle. Apulaiskaupunginjohtaja alkoi suunnitella budjettia puhallinorkesterikoulun toteuttamiseen koulussa kulttuurilautakunnan puheenjohtajan kanssa. Rahat kerättiin, ja näin alkoi puhallinorkesterikoulu toimia myös Härmälän koululla. Vuonna 2013

myös Peltolammin koululle perustettiin puhallinorkesterikoulu. Niihin aikoihin konservatoriolla toimineessa puhallinorkesterikoulussa opiskelivat sillä erää viimeiset oppilaat.

Härmälän puhallinorkesteri eroaa konservatorion puhallinorkesterista sillä, että se kootaan Härmälän koulun oppilaista. Orkesteri toimii omalla koulullaan omana orkesterina koko puhallinorkesterikouluajan, toisin kuin konservatorion puhallinorkesterikoulussa. Kokoonpanoon haetaan edellä kerrottujen soittimien soittajat, eli sen vahvuus on vuodesta riippuen n. 22 soittajaa. Haku tapahtuu lomakkeella, jossa kerrotaan tiedot, mahdollinen soittokokemus ja kolme soitintoivomusta. Pääsykokeita ei ole. Peltolammille puhallinorkesterikoulu perustettiin 2013 koulun osoitettua mielenkiintoa projektiin.

Puhallinorkesterikoululaiset käyvät orkesterissa kaksi kertaa viikossa omalla koulullaan sekä puolen tunnin yksityistunneilla 28 kertaa lukuvuodessa. Opettajat käyvät opettamassa yksityistunnit kouluilla. Puhallinorkesterikoululaisten ei ole pakko suorittaa tasosuorituksia, mutta mahdollisuus esimerkiksi perustaso 1:sen suoritukseen on. Opiskeluun sisältyy viikonloppuleirejä, esiintymisiä ja musiikin perusteiden opiskelua kerran kuukaudessa orkesteriharjoitusten tilalla.

6 PUHALLINORKESTERIKOULUN TAVOITTEET JA HYÖDYT

Haastatteluissa selvitin puhallinorkesterikoulun hyötyjä ja tavoitteita. Vertasin vastauksia Tampereen konservatorion lukuvuoden 1996-1997 vuosikertomuksessa mainittuihin tavoitteisiin. Tavoitteet olivat pysyneet melko samoina. Hyötyjä halusin selvittää monesta näkökulmasta, muun muassa konservatorion, Suomen puhallinmusiikkikulttuurin ja itse oppilaan näkökulmista.

6.1 Tavoitteet ja niiden toteutuminen

Tampereen konservatorion vuosikertomuksesta lukuvuodelta 1996-1997 löytyy Päivi Pyymäen silloin kirjaamat tavoitteet. Puhallinorkesterikoulun tavoitteena oli saada nuorista jatkajia Tampereen puhallinmusiikkiperinteelle ja rekrytoida uusia soittajia harvinaisempiin instrumentteihin (Tampereen konservatorion vuosikertomus 1996-1997, 106-107). Tämä tavoite on pysynyt koko ajan mukana. Pyymäen (2015) mukaan oppilasmäärä tavallaan vähenee koko ajan, ja laajempia rekrytointikeinoja tarvitaan tulevaisuudessa. Hänen mielestään aikuisten mukaan ottaminen on hyvä ajatus, koska he tuovat myös lapsiaan. Joillekin ei välttämättä sovi sama harrastus, mutta vanhemman mukana oleminen saattaa kannustaa jatkamaan, toteaa Pyymäki. Mielestäni aikuisten ottaminen mukaan tuokin esimerkkiä lapsille.

Tavoite saada soittajia harvinaisempiin instrumentteihin on toteutunut hyvin, koska puhallinorkesterikouluun pyritään saamaan joka vuosi kaikki soittimet täyteen. Toki muutamia paikkoja jää joinakin vuosina täyttämättä, mutta se ei vaikuta isompaan kuvaan. Marjo Riihimäki mainitsee haastatteluvastauksissaan, että erikoissoittimia löytyy kaikista puhallinorkesterikouluorkestereista. Pyymäen (2015) mukaan tällä hetkellä esimerkiksi konservatorion Bofori-orkesterissa on esimerkiksi fagotissa ja oboessa soittajia, jotka ovat puhallinorkesterikoulusta konservatoriolle siirtyneitä oppilaita.

Tällä hetkellä tavoitteena on saada musiikin perusteiden opetuksesta loogisempaa vakiuisen opettajan saamisella puhallinorkesterikoululaisille. Orkesteriharjoitukset ovat kaksi kertaa 45 minuuttia viikossa, joka riittää hyvin yhteissoiton opiskeluun Soitonope-

tusta on lukuvuodessa 30 minuuttia, yhteensä 28 kertaa, senkin Pyymäki kokee riittäväksi. Pyymäki on havainnut, että puhallinorkesterikouluorkesteri kehittyy nopeammin kuin konservatorion musiikkiopiston C-orkesteri Celsius. Kehittymisvauhdin erot johtuvat suuresti siitä, että puhallinorkesterikoululaisilla harjoitukset ovat kaksi kertaa viikossa. Konservatorion orkestereilla on harjoitukset vain kerran viikossa. Konservatoriolla opiskelevat jaetaan kolmeen eritasoiseen puhallinorkesteriin. Aloittelijat menevät Celsiusukseen, jatkavat siitä taitojen kehittyessä Borealikseen ja siitä vielä Boforiin. Pisimmällä olevat musiikkiopistolaiset pääsevät soittamaan ammattiopiskelijoiden kanssa periodein toimivaan Pyynikin Puhaltajiin.

Puhallinorkesterikoulusta konservatoriolle opiskelemaan ja orkestereihin siirretyt oppilaat erottuvat joukosta puhallinorkesterissa. Puhallinorkesterissa heti aloittaneiden prima vista -soitto on huomattavasti sujuvampaa kuten myös orkesterin mukana pysyminen. Pyymäki antaa esimerkin Celsius-orkesterista, johon tulee jo kolmekin vuotta ”kopissa” soittaneita oppilaita. Siellä osa oppilaista on hirveän arkoja, oppilaat pelkäävät itseään, omaa ääntään ja kaikkea ympärillä olevaa. Yhteissoittotaito on olematon, kappaleeseen ei päästä takaisin mukaan kun soittaa väärän äänen, kun jäädään miettimänä mitä tapahtuu. Pyymäki vierastaakin puhaltajilla ”vierihoitoa”, ja mainitseekin puhallinsoittajien tarvitsevan enemmän yhteissoittoa. (Pyymäki 2015.)

Toki soittajan iälläkin on merkitystä. Puhallinorkesterikoulun soittajat saattavat olla vähän vanhempia aloittaessaan kuin konservatoriolla aloittavat oppilaat. Pyymäelläkin on ollut konservatoriolla viisi- tai kuusi-vuotiaina aloittaneita, kun taas puhallinorkesterikoulussa nuorimmat aloittajat ovat kolmannella luokalla eli 9-vuotiaita. Alle kouluikäisille Pyymäen mukaan orkesterisoitto saattaa olla vielä melko raskasta ja orkesteriin menemistä pitää odottaa ainakin kaksi vuotta. Puhallinorkesterikoulussa heti orkesteriin menemisellä tavoitellaan hyvää yhteissoittotaitoa, joka kyllä toteutuu. Konservatoriolla ongelmana on Pyymäen mukaan myös yhtenäisyyden puuttuminen puhallinorkesteriin siirtämisessä. Riihimäki sanoo, että tavoitteisiin päästään ja soittajat oppivat heti yhteissoittoa ja seuraamaan kapellimestaria.

Alkuperäinen ikäraja, 10 vuotta on siis melko pätevä edelleenkin. Puhallinsoittimien soitto on melko raskasta ja jo soittajan fyysisen koon vuoksi voi olla aikaista aloittaa kovin nuorena. Esimerkkinä esittelen oman instrumenttini saksofonin. Soittaminen aloitetaan useimmiten alttosaksofonilla, joka on jo melko kookas ja painava soitin. Soittajan

hampaiden tulisi olla jo vaihtuneet rautahampaiksi ja käsien tulisi yltää hyvin soittimen läpille ilman, että esimerkiksi sivussa olevat lusikkaläpät eivät aukene. Vähän vanhempi oppilas jaksaa myös luultavasti keskittyäkin jo paremmin orkesteriharjoituksissa.

Minua kiinnosti myös musiikkiopistoon puhallinorkesterikoulusta siirtyneiden määrä. Tiedot löytyivät puhallinorkesterikoulun ilmoittautumislomakkeista, konservatorion oppilaslistoista sekä puoltolomakkeista, joilla ehdotettiin oppilaiden siirtoa konservatorion puolelle. Näistä lomakkeista laskin vuosittain aloittaneiden sekä siirtyneiden määrän. Kaikilta vuosilta ei löytynyt tietoja, tai löytyi vain aloittaneiden määrä. Taulukkoon sisällytin kaikki ne vuodet, joilta kaikki tarvittava tieto löytyi.

Aloitusvuosi	Aloittajien lkm	Puolletut
2003	21	7
2004 ja 2005	50	17
2009	19	4
2010	22	10

TAULUKKO 1: Taulukossa tiedot niin kuin Tampereen konservatorion arkistosta löytyi. Taulukossa Tampereen konservatorion arkistosta löytyneet tiedot. Puolletut oppilaat ovat oletettavasti siirtyneet musiikkiopistoon.

Kuten yllä olevasta taulukosta käy ilmi, puhallinorkesterikoululaisia siirretään hieman alle puolet jokaiselta aloitusvuodelta opiskelemaan musiikkiopistoon. Nämä eivät ole ainoat vuodet, jolloin puhallinorkesterikoulu on alkanut, vaan nämä olivat ainoat vuodet, joista löytyi molemmat tiedot. Näistä neljästä vuodesta saa jo hyvän käsityksen musiikkiopistoon siirtyneiden määrästä. (Puhallinorkesterikoulu 2002-2010)

6.2 Hyödyt

Riihimäen mielestä koko Suomea ajatellen puhallinorkesterikoulusta olisi hyötyä yleisesti syrjäytymisen ehkäisemiseen, koska puhallinorkesterikoulusta saa ystäviä, oppii uutta ja musiikin opiskelu tukee muuta oppimista. Riihimäki muistuttaa myös musiikin opiskelun ansiosta paranevista keskittymiskyvystä, matemaattisista kyvyistä sekä päätteilykyvystä. Puhallinorkesterikoulussa oppilaat oppivat oman vuoron odottamista, toisten

kuuntelua ja vastuun ottoa. Musiikkiharrastus tuo paljon elämään, vaikka se jäisikin harrastukseksi. (Riihimäki 2015.) Musiikin opiskelusta hyötyy monella elämän osa-alueella, kuten Riihimäki tuo ilmi. Minna Huotilainen ja Teppo Särkämö (2012) kuvailevat artikkelissaan musiikin positiivisia vaikutuksia aivoihin, muun muassa muistiin ja tarkkaavaisuuteen.

Puhallinorkesterikoulun laajeneminen muualle Suomeen rikastaisi puhallinmusiikkikulttuuria vielä lisää. Laajentamisella saisi lisää puhallinmusiikin harrastajia. Harrastajien määrän kasvaessa orkesterien määrä ja toiminta lisääntyy. Myös musiikin ammattilaisiksi hakeutuvien määrä saattaisi kasvaa, suuresta harrastajajoukosta tulee tietenkin enemmän mahdollisia ammattilaisia. Ammattilaisiksi hakeutuvista soittajista olisi hyötyä musiikkiopistoille pätevinä opettajina ja esimerkiksi sotilasmusiikkialalle, jossa tärkeimpinä hakukriteereinä ovat soittotaidon lisäksi suomen kansalaisuus ja asevelvollisuuden suorittaminen. (Riihimäki 2015.) Vaikkei kaikista ammattilaisia tulekaan, tärkeitä ovat myös aktiiviset toimijat harrastuspiireissä.

Puhallinorkesterikoulussa oppilas saa Riihimäen mukaan kokemuksen soittamisesta puhallinorkesterissa, jossa kaikkia soittimia on tarvittava määrä. Pienemmällä paikkakunnilla puhallinorkesterikoulun toteuttamisesta voisi olla hyötyä, koska kaikkien soittimien löytyminen puhallinorkesteriin ei ole itsestäänselvyys pienemmällä paikkakunnilla, jossa puhallinorkesteri saattaa koostua vain esimerkiksi huiluista ja trumpeteista. (Riihimäki 2015.) Mahdollisimman monipuolinen orkesteri tutustuttaa oppilaat eri soittimiin laajasti. Koulussa tapahtuva opetus hyödyttää myös oppilasta ja vanhempia, joiden ei tarvitse kuljettaa erikseen lasta kauas harrastukseen (Pyymäki 2015).

Puhallinorkesterikoululaiset hyötyvät yhteissoiton määrästä. Pyymäki nimittääkin orkesteristemmoja parhaiksi etydeiksi. Oppilaan pitää soittaa orkesteristemman mukaan esimerkiksi staccatoja, aksentteja ja kaaria. Osaava orkesterinjohtaja vaatii fraseeraukset soitettavaksi oikein. Oikean fraseerauksen lisäksi ääni pitää sovittaa vireeseen muiden kanssa. Itsekin olen käynyt puhallinorkesterikouluoppilaideni kanssa orkesterikappaleita tunneilla läpi, ja niissä on välillä uusiakin fraseerauksia, ääniä tai rytmejä mitä tunnilla muuten ei ole ehditty käydä. Näin oppilas oppii jo orkesterin kanssa yhdessä uusia taitoja soitossa. Rytmä onkin Pyymäen mukaan orkesterisoiton tärkeimpiä asioita, oikeat äänet tulevat vasta sen jälkeen kun rytmi on hahmotettu.

Pyymäen mukaan ilman puhallinorkesterikoulua Tampereen konservatoriolle ei olisi perustettu lehtoraatteja käyrätorveen, pasuunaan ja mataliin vaskiin eli baritonitorveen ja tuubaan. Myöskin lyömäsoitinopettajalle olisi tarvetta Pyymäen mukaan. Tällä hetkellä konservatoriolla on yksi vakituinen toimenhaltija, mutta oppilaita riittäisi kahdelle vakitukselle lyömäsoitinopettajalle. Suuri tarve olisi Pyymäen mukaan myös oboe-opettajalle. Konservatorion vaskipuhaltimien puolella huomaa, että on toimenhaltijoita. Puhallinorkestereissa on hyvin edustettuna matalat vasket ja pasuunat.

Puhallinorkesterikoulun hyötyjä huomattiin jo toiminnan ollessa alussa Tampereen konservatoriolla. Konservatorion vuosikertomuksesta lukuvuodelta 1996-1997 käy ilmi, että soittajat ovat motivoituneita ja poissaolot harvinaisia. Rungas orkesterisoitto kehittää nuotinlukutaitoa ja harrastusta edistää sosiaalinen kanssakäyminen. Harvinaisiin puupuhaltimiin ja mataliin vaskiin löydettiin soittajia sekä aikuisoppilaiden mukana oleminen tiivistä orkesterityötä. Aikuisoppilaita ei tällä hetkellä ole kouluissa toimivissa orkestereissa, joten se hyöty on menetetty. (Tampereen konservatorion vuosikertomus 1996-1997)

7 PUHALLINORKESTERIKOULUN PYRKIMYKSET

Halusin selvittää pääsykokeettomuuden taustoja ja valinnan toimivuutta. Puhallinorkesterikoulu -mallille pääsykokeettomuus sopii hyvin. Ilmoittamisjärjestyksessä mukaan ottaminen saattaa houkutella mukaan toimintaan sellaisiakin, jotka eivät muuten aloittaisi musiikkiharrastusta. Puhallinorkesterikoululaisten ryhmäytymistä, motivaatiota ja yhteissoittotaitoa halusin verrata konservatoriolaisiin. Haastatteluista poimin myös parannusehdotuksia ja tämän hetkisiä ongelmia.

7.1 Pääsykokeettomuus

Pääsykokeettomuus on ollut puhallinorkesterikoulun tapa rekrytoida soittajia alusta asti. Riihimäen mukaan juuri niin sen pitää ollakin (Riihimäki 2015). Näin puhallinorkesterikoulusta tehdään helposti lähestyttävä, matalan kynnyksen harrastus. Toiminnalla tavoitetaan Tampereella kauempana musiikkioppilaitoksista asuvia soittajia, joilla on korkeampi kynnyks hakeutua musiikkiharrastukseen pitkien välimatkojen vuoksi. Kaikilla ei ole varaa maksaa kalliita konservatorion lukukausimaksuja, joten mukaan voi tulla eri taustoista, toteaa Riihimäki (2015).

Pyymäen mukaan oppiminen on enemmänkin kiinni motivaatiosta kuin pääsykokeilla selvitettävä musikaalisuus ja sopivuus musiikkiopistoon. Puhallinorkesterikoulusta on lähtenyt monia hyviä soittajia jopa ammattilaiseksi asti ja siksi Pyymäki epäileekin erilaisten valitsemismetodien hyödyllisyyttä. Huomio pitäisikin enemmän kiinnittää masseen ja Pyymäki ennustaakin valikoinnin ajan olevan ohi, pian musiikkiopisto ei voi vain poimia lahjakkaita, kyvykkäitä oppilaita. ”Mä mielummi mittaan sitä niinku minkä näköne se niinku on ku se ottaa sen torven kätees ”tätä mä haluan soittaa” ”. (Pyymäki 2015.) Omakin kokemukseni on, että oppilaan motivaatio on tärkeämpää kuin musikaalisuus ja lahjakkuus. Lahjakas oppilas saattaa päästä suhteellisen pitkälle harjoittelematta, mutta kovin syvälle harrastuksessa ei pääse jos ei jaksaa harjoitella.

Myös aikaisempi harrastuneisuus, esimerkiksi musiikkileikkikoulun käyminen, vaikuttaa pääsykokeissa Pyymäen kokemuksen mukaan paljon. Joidenkin hakijoiden kanssa saa tehdä töitä, että saa edes jotakin ääntä lapsesta ulos. Tämä ei vielä välttämättä tarkoita

sitä, ettei lapsi olisi musikaalinen tai menestyisi opinnoissaan. Kyseinen lapsi ei välttämättä ole laulanut tai taputtanut rytmejä. (Pyymäki 2015.)

Vaikka puhallinorkesterikoulussa ei ole pääsykokeita, Pyymäki ei huomaa paljon eroa musiikkiopiston tai puhallinorkesterikoulun oppilaiden välillä. Jokaisena vuonna mukaan tulee muutama oppilas, joka ei läpäisisi musiikkiopiston testejä. Jonakin vuonna saattaa olla paljon lahjakkaita ja mahdollisesti pitkälle musiikissa edistyviä oppilaita, mutta jonakin vuonna innokkuudesta ja ahkerasta osallistumisesta huolimatta näkee, ettei harrastuksessa pääse kovin pitkälle.

Mul oli esim semmone oppilas ittelläni täs edellises bändis - viis vuot soitti sitkeesti torvee, se sai ne viis sävelt kondiksee ja tota se on niit harvinaisii joil rytmi ei kauheesti sano mitää mut se ihmine oppi olemaa porukas. Ja se ois muute ollu todella yksinäine susi mut se oli siel porukas. Ja se oli vähä erilaine ihmine. Sit nää orkesterilaiset niinku tavallaa sieti sen erilaisuude ja oli sen kavereita. Ja nykyää se jopa harrastaa joukkueurheiluu. (Pyymäki 2015.)

Haastateltujen kommenttien perusteella voi päätellä, että pääsykokeettomuus on perusteltu ja toimiva ratkaisu puhallinorkesterikoululaisten rekrytoimiseksi. Jännityksestä tai kokemattomuudesta johtuva pääsykokeessa epäonnistuminen ei estä puhallinorkesterikoulun aloittamista. Tärkeintä on oppilaan oma innostus ja halu oppia. Pääsykokeet saattaisivat siis vain karsia innostuneita hakijoita.

Omin oppilainani puhallinorkesterikoulussa on ollut monen tasoisia oppilaita. Vain kahdella seitsemästä oppilaastani on ollut erityisiä hankaluuksia soittamisen kanssa, mutta enemmänkin persoonallisuutensa tai muiden henkilökohtaisten syiden vuoksi. Oman kokemukseni mukaan kehittyminen riippuu paljon oppilaan omasta harjoitteluaktiivisuudesta ja kotoa saadusta tuesta. Näiden kokemusten mukaan koen itsekin pääsykokeettomuuden hyväksi ratkaisuksi.

7.2 Ryhmäytyminen, motivaatio ja yhteissoitto

Ryhmäytymisestä on monia tutkimuksia, tässä opinnäytetyössä tarkastelen asiaa haastatelluilta saatujen mielipiteiden perusteella. Ryhmäyttäminen tutustuttaa ryhmän jäsenet toisiinsa. Ryhmäytymisen tavoitteina on luoda luottamuksellinen ilmapiiri ja saada aikaan

todellista yhteistoimintaa. Prosessissa ryhmän jäsenten keskinäinen tunteminen, vuorovaikutus, luottamus ja viihtyminen ovat oleellisia. (Ryhmäyttämispas N.d.)

Alun perin motivaatio on johdettu latinalaisesta sanasta *movere*, joka merkitsee liikkuamista. Termiä on laajennettu käyttäytymistä virittävien ja ohjaavien tekijöiden järjestelmäksi. Motiivi on motivaation kantasana, ja se viittaa muun muassa tarpeisiin, haluihin ja sisäisiin yllykkeisiin. Motiivit voivat olla tiedostetusti tai tiedostamattomasti päämääräsuuntautuneita. (Peltonen & Ruohotie 1992, 16.) Yhteissoittotaito kehittyy yhdessä soittaessa. Muusikolle ja musiikinharrastajalle se on tärkeä taito, koska musiikinharrastaminen on suurilta osin yhteissoittoa.

Puhallinorkesterikoulutoiminta on tiiviimpää kuin konservatoriolla. Oppilaita lähentää sama koulu, pieni orkesteri ja suuri määrä yhdessä tekemistä. Riihimäen (2015) mukaan puhallinorkesterikoulussa on paremmat mahdollisuudet ryhmäytymiseen, ryhmään ja yhteisöllisyyteen. Oppilaat käyvät samaa koulua ja ovat yhdessä myös siellä. Toisista pidetään huolta ja treenausinto tarttuu. Riskinä toisaalta Riihimäen (2015) mukaan on se, että orkesteriin saatetaan tuoda koulunpäivän aikana muodostuneet erimielisyydet. Orkesterin sisäiset ristiriidat ovatkin Pyymäen mukaan yleisempiä puhallinorkesterikoulussa, ja siellä saatetaan joskus jopa kiusata. Lasten kanssa on tekemisissä sekä hyvässä, että pahassa, sanoo Pyymäki. Oppilaat tulevat lähemmäksi orkesterinjohtajaa, koska vanhemmat ovat toiminnassa mukana. Vanhempien mukana oleminen esimerkiksi talkoilla tuo rahaa ja resursseja tehdä vaikka ulkomaanmatkoja.

Omasta kokemuksesta muistelen, että todellakin yhteiset matkat toivat orkesterilaisia yhteen. Hauskimmat muistot ovatkin leireiltä ja ulkomaanmatkoilta. Orkesterilaisten kanssa vietetty vapaa-aika toi ystäviä. Myöskin pienellä paikkakunnalla toimiva, naapurikunnistakin soittajat keräävä, puhallinorkesteri oli mahtava pohja yhteishengen luomiselle. Toki puhallinorkesterin sisällä oli omia ristiriitojaan, mutta jo silloin oppi ettei kaikkien kanssa tule toimeen.

Pyymäki ei pidä kilpailusta, mutta terve kilpailu tuo soittoon paljon. Kannustetaan kavereita soittamaan hyvin ja näytetään esimerkkiä toisille. Puhallinorkesterikoulussa Pyymäki on huomannut, ettei orkesterilaisille tuota suurta tuskaa myöntää, että kaveri on

hyvä soittaja. Kaikki tietävät, että paremmaksi soittajaksi tuleminen vaatii ahkeraa harjoittelua. Pyymäki ei osaa kertoa millainen on huono soittaja, vaan mainitsee, että joidenkin oppilaiden kanssa joutuu tekemään vain enemmän töitä.

Konservatorion orkestereihin verratessa Pyymäen mukaan puhallinorkesterikouluorkesterit kehittyvät yhteissoitossa paremmin. Niin sanottuja soraääniä kuuluu vähemmän soitossa. Myöskin musiikkiopistoon siirtyneistä ja siten myös konservatorion orkestereihin menneistä oppilaista Pyymäki on saanut hyvää palautetta. Oppilaiden prima vista -taito on hyvä ja he osaavat seurata kapellimestaria.

7.3 Parantamisen varaa

Vaikka puhallinorkesterikoulu onkin toiminut eri muodoissa jo yli kaksikymmentä vuotta, on siinä edelleen kehityksen kohteita. Pyymäen mielestä kehittämistä olisi muun muassa materiaaleissa ja musiikin perusteiden opetuksessa. Materiaalia voisi aina kehittää, ja hänelle onkin ehdoteltu, että kappaleita pitäisi olla lisää. Pyymäki onkin vähitellen täyttänyt välillä omaa orkesterikouluun. (Pyymäki 2015.) Materiaalin monipuolistaminen toisi valinnanvaraa erilaisiin tilanteisiin ja orkestereiden tasojen mukaan etenemiselle. Riihimäkiäkin mainitsee, että Suomeen tarvittaisiin lisää sekä alkeistason, että vaikeampiakin suomalaisia puhallinsävellyksiä.

Puhallinorkesterikoulun musiikin perusteiden opetus kaipaisi kehittämistä ja toiminnasta vastaavaa opettajaa. Tällä hetkellä opetusta on kerran kuukaudessa, orkesteriharjoitusten paikalla. Aiemmin opetusta hoitivat opetusharjoittelijat, mutta se ei toiminut kovin hyvin. Opetus ei ollut järjestelmällistä opettajan vaihtuessa koko ajan ja siitä ei ollut paljonkaan hyötyä. Nyt tavoitteena olisi saada vakituinen opettaja, joka pystyisi ottamaan vastuun puhallinorkesterikoululaisten musiikin perusteiden opetuksesta. Koko ajan ja vaikka vain vuosittainkin vaihtuva opettaja haittaa opiskelun sujuvuutta. Puhallinorkesterikoulun oppilaille olisi tarkoitus opettaa kolmen vuoden aikana musiikin perusteet 1 -kurssin tiedot. Musiikin perusteiden jäsenelty opetus tukisi oppilaiden soittoa ja musiikin ymmärrystä. (Pyymäki 2015.)

Hankaluutena on tällä hetkellä Pyymäen mielestä myös soitonopettajien vaihtuvuus. Ei voi sanoa, että sama opettaja pysyisi edes puhallinorkesterikouluajan. Tiheään vaihtuva

soitonopettaja voi tehdä asioista hankalaa, samoin kuin musiikin perusteissa. Oppilaalla menee aikaa totuttautua uuteen opettajaan, ja opettajien näkemykset saattavat vaihdella toisistaan paljonkin. Toki joillekin opettajanvaihdos voi olla positiivinen ratkaisu toimivan yhteistyön luomiseen.

Ajankohtainen haaste on ollut Härmälän ja Peltolammin puhallinorkesterikoulu -orkesterin yhdistämisessä esiintymisiin. Peltolammin orkesteri toimii toista vuottaan lukuvuonna 2014-2015 ja keväällä 2014 oppilaista lopetti todella moni. Syitä olivat esimerkiksi yläkouluun siirtyminen. Näin kuulemma tapahtui myös ensimmäiselle Härmälän orkesterille, oppilaskato oli suuri ensimmäisen vuoden jälkeen. Sen jälkeen orkesterin toiminta on tasaantunut. Ongelmana on oppilaiden ”tehdäänkö me oma orkesteri” -asenne. Oppilaiden tulisi ymmärtää isomman orkesterin hyödyt. (Pyymäki 2015.)

8 OPPILASNÄKÖKULMA

Härmälän puhallinorkesterikoulussa trumpetinsoiton aloittanut, nykyisin Tampereen konservatorion toisella asteella opiskeleva Kielo Isomäki kertoi oppilaan näkökulman opinnäytetyöhöni. Ennen puhallinorkesterikouluun hakeutumista Isomäki oli soittanut jo pianoa, joten musiikin harrastaminen oli ennen puhallinorkesterikouluakin tuttua. Isomäen äiti olikin jo ajatellut, että Isomäki aloittaisi jonkin puhallinsoittimen soittamisen konservatoriolla. Puhallinorkesterikoulun alkaminen Härmälän koululla tuli sopivaan aikaan ja Isomäki hakeutuikin sinne soittamaan trumpettia aloittaessaan alakoulun kolmannen luokan. Puhallinorkesterikoulu aika on jäänyt Isomäen mieleen mukavana aikana, vaikka koulupäivät olivatkin sen takia vähän pidempiä. (Isomäki 2015.)

Orkesteriin ja soittotunneille oli helppo mennä, koska ne olivat koulupäivän jälkeen oman koulun musiikkiluokassa. Isomäestä asiaa helpotti myös se, ettei vanhempien tarvinnut viedä soittotunnille ja orkesteriin tai pienen lapsen kulkea yksin bussilla kaupungin toiselle puolelle. Ratkaisua helpotti varmasti myös se, että puhallinorkesterikoulu oli silloin ilmainen kaksi ensimmäistä vuotta. Isomäen aloittaessa puhallinorkesterikoulussa oli soittajia kolmannelta, neljänneltä ja viidenneltä luokalta. Isommat oppilaat tuntuivatkin vähän pelottavilta ja parhaat kaverit olivat samalta luokalta ja jo ennestään Isomäen kaveriteita. Kaveriporukoihin jakauduttiin iän perusteella ja orkesteriharjoitusten ulkopuolella ei tullut oltua kovin paljon tekemisissä muiden orkesterilaisten kanssa.

Isomäki on aina pitänyt enemmän orkesterisoitosta kuin soittotunneilla käymisestä. Hän itse arvelee orkesterisoiton olleen mielekkäämpää siksi, että orkesterissa sai olla ja soittaa kavereiden kanssa. Soittotunneilla käyminen ei ollut ihan hirveää, muttei myöskään erityisen hauskaa. Isomäen mielestä orkesterissa on aina ollut helppo soittaa ja kapellimestarin seuraaminen tuntuu luonnolliselta. On tietenkin vaikea vertailla onko miltä esimerkiksi kapellimestarin seuraaminen tuntuisi jos olisi mennyt orkesteriin muutaman vuoden päästä soittamisen aloittamisesta, kuten konservatoriolla.

Ensimmäisten vuosien aikana kotona harjoittelu oli olematonta, mutta konservatoriolle siirryttyään Isomäki alkoi harjoitella soittoa kotonakin. Kuitenkin puhallinorkesterikouluajana orkesterissa soittaminen kahdesti viikossa ja soittotunnilla käyminen ker-

ran viikossa piti soittotaitoa yllä. Konservatoriolle siirtyessä soittaminen alkoi tuntua vakavammalta ja erilaiselta, koska soittotunneille tultiin konservatoriolle ja tietenkin orkesteriinkin. Harjoitukset eivät enää olleet oman koulun musiikkiluokassa vaan isossa konservatorion salissa. Siirtyminen isoon Bofori-orkesteriin tuntui Isomäestä jännittävältä, varsinkin kun kaikki muut trumpettisektiossa olevat olivat poikia.

Konservatoriolla orkesteriharjoituksissa Isomäki huomasi orkesterilaisia, jotka eivät välttämättä jutelleet kellekään. Orkesteriharjoituksiin tultiin, siellä soitettiin ja lähdettiin harjoitusten päätyttyä takaisin kotiin. Härmälässä ollessa kaikki kuitenkin juttelivat toisilleen orkesteriharjoituksissa. Tietenkin Härmälän orkesteri oli pienempi ja kanssakäyminen oli helpompaa, kuin isossa orkesterissa. Isomäen orkesterikaverit olivat aluksi puhallinorkesterikoululaisia, mutta vähitellen hän tutustui uusiinkin kavereihin.

Tällä hetkellä konservatorion ammatillisella toisella asteella opiskeleva Isomäki ei ole varma jatkaako toiselta asteelta koulutustaan eteenpäin musiikin alalla. Vielä hän ei kuitenkaan ole valmis luovuttamaan soittamista, kunnianhimoa riittää. Yhtenä tärkeänä tekijänä puhallinorkesterikoulusta ammattiopintoihin jatkamisessa Isomäki pitää Pyymäen panosta ja mukana oloa koko ajan. Pyymäki johti Boforia vielä Isomäen aloittaessa orkesterissa. On vaikea sanoa johtuuko Isomäen ammattiopintoihin jatkaminen pelkästään puhallinorkesterikoulussa aloittamisesta, mutta se on varmasti auttanut suuresti ja opettanut yhteissoitosta.

9 POHDINTA

Haastatteluja tehdessäni huomasin saavani tukea omilleni oletuksilleni puhallinorkesterikoulusta. Yhteissoiton vaikutukset ovat positiivisia ja on tehokasta aloittaa yhteissoitto mahdollisimman pian soittoharrastuksen aloittamisesta. Haastateltujen positiiviset kokemukset saivat minut miettimään, miksei esimerkiksi Tampereen konservatorion musiikkiopistolla ole yhtenäistä tapaa oppilaiden ohjaamisesta puhallinorkesteriin mahdollisimman pian soitinopintojen alettua. Toivonkin, että asiaa alettaisiin pohtia Tampereen konservatoriolla ja sitä kautta saataisiin yhteinen malli yhteissoittoon siirtymisestä.

Puhallinorkesterikoululaiset oppivat soittamaan yhdessä ja soittoaikaa kertyy paljon harrastuksen alusta lähtien. Vaikka ei kotona harjoittelisikaan, tulee orkesterissa soitettua runsaasti ja soittotaito kehittyy. Orkesterissa käyminen pitää kiinni harrastuksessa ja orkesteristemmojen harjoittelussa tulee vastaan nopeasti uusia asioita. Puhallinorkesterikoulun hyödyt on onneksi vihdoin huomattu, ja puhallinorkesterikoulusta on tulossa osa Tampereen konservatorion vakituista toimintaa. Toivon muiden paikkakuntien ottavan mallia Tampereen toiminnasta, jotta suomalaista puhallinmusiikkikulttuuria saataisiin rikastettua.

Tärkeimpänä kehityksen kohteena puhallinorkesterikoulussa on vielä musiikin perusteiden opetus. Yhden vastuuopettajan luoma selkeä kokonaisuus musiikin perusteiden opetuksessa olisi oppilaiden oppimiselle hyödyksi. Soitonopettajien pysyvyyteen voisi miettiä ratkaisuja. Puhallinorkesterimateriaalia voisi monipuolistaa eli käytännössä tehdä lisää.

Haastattelut olivat mielenkiintoisia ja opin paljon uutta puhallinorkesterikoulun historiasta ja toiminnasta. Valitettavasti Riihimäen haastattelulle ei löytynyt sopivaa aikaa ja se piti hoitaa sähköpostitse. Vaikka sain hyvät vastaukset kysymyksiini, jäin pohtimaan että olisiko haastattelussa tullut asioita vielä laajemmin esiin. Pyymäen haastattelusta sain irti eniten, ja häntä olisi voinut kuunnella vielä pidempäänkin aiheesta.

Opinnäytetyöni tuo esiin vihdoin Pyymäen suuren työn puhallinorkesterikoulu -mallin kehittämisessä. Positiiviset kokemukset puhallinorkesterikoulun toiminnasta kertovat,

että malli toimisi varmasti muuallakin. Ongelmana tietenkin usein on raha, vaatii kuitenkin jonkin verran rahallista panostusta, jotta saataisiin toiminta lähtemään käyntiin. Toiminta vaatii myös opettajilta panostusta, koska ideaalitoiminnassa opettajat matkustavat pitämään tunnit oppilaiden koululla.

Alun perin minun piti tehdä kysely puhallinorkesterikoulun oppilaille, mutta aiheeksi valikoitui kuitenkin puhallinorkesterikoulun esittely ja kehittelyideat. Lyhyen oppilasnäkökulman halusin kuitenkin mukaan. Oppilasnäkökulmasta aiheen tutkimista olisi mielenkiintoista vielä jatkaa, mutta teemahaastatteluilla ja oppilaiden kyselyllä aiheesta olisi tullut liian laaja.

Opinnäytetyötä tehdessäni minulle selkeni, että matalamman kynnyksen luominen musiikkiharrastukselle on tärkeää. Itsekin olen käynyt puhallinorkesterissa viidentoista kilometrin päässä kotoa, eri naapurikunnassa. Olen onnekas, että vanhempani ovat jaksaneet kuljettaa minua harrastukseeni, koska kattavaa julkista liikennettä ei ollut tarjolla. Kuitenkin puhallinorkesterilla on ollut suuri vaikutus soittamiseen. Jos minun koulullani olisi ollut vastaavaa toimintaa, en ehkä olisi kokenut oloani niin ulkopuoliseksi ja erilaiseksi. Varmasti moni muukin kotipaikkakunnallani olisi innostunut musiikkiharrastuksesta.

LÄHTEET

- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2001. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Aaltola, J. & Valli, R. 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 1982. Teemahaastattelu. 2. painos. Helsinki: Gaudeamus
- Huotilainen, M. & Särkämö, T. 2012. Musiikkia aivoille läpi elämän. Suomen Lääkäri-lehti 17/2012.
- Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. 2012. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Helsinki. Luettu 28.4.2015. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_verkkoversio040413.pdf.pdf#overlay-context=fi/ohjeet-ja-julkaisut
- Isomäki, K. 2015. Haastattelu 18.2.2015. Haastattelija Toivonen, A. Litteroitu.
- Koppinen, M. 2001. Tampereen konservatorio 1931-2001. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy
- Peltonen, M. & Ruohotie, P. 1992. Oppimismotivaatio. Teoriaa, tutkimuksia ja esimerkkejä oppimishalukkuudesta. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset.
- Puhallinorkesterikoulu 2002-2010. Oppilashallinnon dokumentteja. Tampereen konservatorion arkisto.
- Pyymäki, P. 2015. Haastattelu 16.2.2015. Haastattelija Toivonen, A. Litteroitu.
- Randel, D. M. 2003. The Harvard Dictionary of Music. 4. painos. Cambridge, Massachusetts and London, England: The Belknap Press of Harvard University Press.
- Riihimäki, M. Sotilasmusiikkialan intendentti. 2015. Haastattelu opinnäytetyöhön. Sähköpostiviesti. marjo.riihimaki@gmail.com. Luettu 6.4.2015.
- Ryhmäyttämisosas. N.d. Euroopan unioni, Euroopan sosiaalirahasto. Luettu 29.4.2015. <http://www.mastohjaus.fi/pdf/Ryhmayttamisopas.pdf>
- Tampereen konservatorion vuosikertomus 1996-1997. Tampereen konservatorio.
- Tilastokeskus. N.d. Teemahaastattelu. Helsinki. Luettu 20.5.2015. <https://www.stat.fi/virsta/tkeruu/04/03/>

LIITTEET

Liite 1. Teemahaastattelurunko Päivi Pyymäki

Päivi

Puhallinorkesterikoulu-idea

- mistä malli
- idea

Pyrkimykset

- erikoissoittimet?
- toteutuneet tavoitteet

Hyöty

- oppilas
- konsa
- Suomi

Pääsykokeettomuus

- miksi tällainen ratkaisu
- onko hyvä tapa valita soittajat

Konsan ja puh. ork. koulun erot

- ryhmäytyminen
- motivaatio
- yhteissoittotaito

Liite 2. Sähköpostihaastattelurunko Marjo Riihimäki

Hyöty

- Yleinen hyöty (Suomi)
 - >> puhallinmusiikkikulttuurille
 - >> ammattilaiset
 - >> harrastajat
- konsa
- oppilas
 - >> lyhytaikainen / pitkäaikainen vaikutus

Pyrkimykset

- päästäänkö tavoitteisiin
- erikoissoittimet
 - >> tuleeko soittajia lisää
- merkitys puhallinmusiikkikulttuurissa

Pääsykokeettomuus

- sopiiko hyvin
 - >> eroa konsalaisiin

Konsan ja puh. ork. koulun erot

- ryhmäytyminen
 - >> onko ryhmähenki parempi
 - >> pienen tiiviin ryhmän etu
 - >> yhteisöllisyys
- motivaatio
- yhteissoittotaito
 - >> auttaako toisien tunteminen yhteissoittoa

Liite 3. Teemahaastattelurunko Kielo Isomäki

Hyöty

- oppilaan näkökulma
- pääsykokeettomuus
- >> matalampi kynnys

Ryhmäytyminen, motivaatio

- tunnelma
- koulun sisällä
- yhteiset tekemiset
- alusta asti orkesteriin
- yhteissoittotaito

Konsa vs. puhallinorkesterikoulu

- siirtymä konsan orkesteriin